

Szekcióterv

Narratívák mögött: a hermeneutikai esetrekonstrukció módszertana

Demokratikus viselkedés és a joghoz való viszony családtörténeti háttérben c. OTKA (K-143092) kutatásunkban arra keressük a választ, hogy az egyén családjának története, az egyes történelmi korszakok családi emlékezete, hogyan hat az egyén demokráciához és jogállamhoz, joghoz való viszonyára. Ennek megismerése érdekében narratív életútinterjúkat készítünk, mely egy olyan interjúzási forma, ahol minimálisra szorítjuk a kérdezői beavatkozást - azaz nem teszünk fel konkrét kérdéseket, csak az élettörténetét meséltetjük el interjúalanyunkkal -, hogy ezáltal meg tudja ismerni beszélgetőtársunk élményvalóságát. Az interjúkat később hermeneutikai esetrekonstrukció segítségével fogjuk elemezni.

A kutatás vezetője: Vajda Júlia (ELTE-TÁTK) A kutatócsoport tagjai: Fleck Zoltán (ELTE-ÁJK), Gerő Márton (ELTE-TÁTK), Gidó Attila (Babes-Bolyai Tudományegyetem), Gulya Fruzsina (ELTE-TÁTK), Hoffman István (ELTE-ÁJK), Kiss Valéria (ELTE-ÁJK), Kunt Gergely (ME-BTK), Lehotay Veronika (ME-ÁJK), Matyasovszky-Németh Márton (ELTE-ÁJK), Székely Júlia (ELTE-TÁTK), Tóth Fruzsina (ELTE, ÁJK)

Program

Kiss Valéria: A kutatás módszertani bemutatása 15'

Tóth Fruzsina: A kutatás elméleti bemutatása 15'

kulcsszavak: jogtudat, kritikai jogelmélet, demokratikus aktivitás, politikai részvétel, narratív élettörténet interjú, demokrácia

Kutatások sora támasztja alá a magyar társadalom demokratikus érdekérvényesítő képességének gyengeségét. Erős, kritikus tömeget megmozgatni képes mozgalmak nincsenek, a szakszervezetiség gyenge, ahogy az egyén érdekérvényesítési stratégiái is. Általában az alulról jövő kezdeményezések erőtlenek. Emellett alacsony az intézményi bizalom, a jog inkább fegyelmező eszközként jelenik meg a hétköznapi gondolkodásban semmint demokratikus eszközként. (pl. Róbert-Susánszky 2022) Tanulmányunkban az ellen az álláspont ellen szeretnénk érvelni, ami mindezeket a fenti jelenségeket a szolidaritás hiányával, vagy a társadalom tagjainak apolitikus beállítottságával hozza összefüggésbe.

2014 és 2017 között egy mintegy negyven narratív életútinterjút készítettünk, melyben azt vizsgáltuk, hogy hogyan jelenik meg a jog az emberek hétköznapijaiban. A kutatás elméleti háttérét az a kulturalista jogtudati keret adta, mely a jogra a kultúra egy tényezőjeként tekint. Ez a megközelítés a makrotársadalmi folyamatokról, az intézményi működés vizsgálatáról a jog hétköznapi megjelenése felé irányítja a figyelmet, amiben a cselekvő egyszerre aktív, alakító és reflektív szereplő. Így a nagy társadalmi intézmények működése helyett azt vizsgálja, ahogyan „*a struktúra, a kultúra és a cselekvő kölcsönösen alakítják egymást*” (Fleck et al. 2017:11) és ezzel egyidejűleg, hogyan konstruálják a hétköznapi környezetét. (pl. Silbey – Ewick 1998)

A jog és jogtudat vizsgálatán keresztül úgy véljük alapos képet kaphatunk a demokrácia állapotáról is, amennyiben az írott jogot kritikai jogelméleti keretbe helyezzük, és hatalmi tényezőként azonosítjuk. (Kennedy 1988) Ilyen értelemben a joggal szembeni fellépés, egyúttal a hatalommal szembeni fellépés is.

Tanulmányunkban a kutatásban készült életútinterjúkat elemezzük abból a szempontból, hogy milyen demokratikus aktivitások jelennek meg, vagy nem jelennek meg ezekben. A negyven élettörténet-interjú szinte mindegyikében jelennek meg szolidaritási vagy kritikai gondolatok, szinte mindegyik reflektál a demokrácia állapotára, fogalmaz meg véleményt. Tehát megkérdőjeleződik azaz álláspont, hogy általában az egyént nem érdekli a közélet. Ugyanakkor ez a sok esetben erős érzelmet is megmozgató kritika, kis eséllyel formálódik cselekvéssé és még kisebb a valószínűsége, hogy egy kollektív cselekvéshez való csatlakozást képes indukálni. Tanulmányunkban ezeket a narratívákat és a narratívák mögött megbújó lehetséges okokat elemezzük, mutatjuk be.

Workshop: A hermeneutikai esetrekonstrukció módszere 60'

A workshopon, egy elkészült interjú egyetlen részletét fogjuk elemezni közösen. Célunk, hogy a résztvevők együtt gondolkozva megismerhessék a hermeneutikai esetrekonstrukció módszerét, valamint a kutatásunk eddigi eredményeit.

A workshop vezetője: Vajda Júlia (ELTE, TáTK, a kutatás vezetője)